

Editörler

Yrd.Doç.Dr. Bülent Altay & Yrd.Doç.Dr. Temur Kurtaslan

GENEL EKONOMİ

Yazarlar

Yrd.Doç.Dr. Bülent Altay
Yrd.Doç.Dr. Gülay Hız
Yrd.Doç.Dr. Musa Türkoğlu
Yrd.Doç.Dr. Oktay Aktürk
Yrd.Doç.Dr. Temur Kurtaslan
Ali Şevki Akay
Aykut Direzinci
Atakan Büyükbostancı
Erdal Ergün
Handan Başbuğ
Necati Altemur
Selda Altın
Soner Akın
Zübeyde Gülten

Editörler
Yrd. Doç. Dr. Bülent Altay&Yrd.Doç.Dr.Temur Kurtaslan
Genel Ekonomi

ISBN: 978-605-5044-78-7

Kitapta yer alan bölümlerin sorumluluğu yazarlarına aittir

- 1.Baskı- 2009
- 2.Baskı- 2011
- 3.Baskı- 2014
- 4.Baskı- 2016

Bu kitabın basım,yayın ve satış hakları Lisans Yayıncılığa aittir.Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik,elektronik veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz basılamaz ve dağıtılamaz.

Lord Matbaacılık

Lisans Yayıncılık
Tahtakale Mahallesi,Hicret Sokak,No:8/A
Avcılar-İSTANBUL
e-posta : lisans@lisansyayincilik.com.tr
www.lisansyayincilik.com.tr

ÖNSÖZ

İnsan ihtiyaçlarının sınırsız olmasına karşılık bu ihtiyaçları giderecek mal ve hizmet üretiminde kullanılan kaynakların sınırlı olması, ekonomik olayları ve ekonomi politikalarını ülkeyi ve dünyayı ilgilendiren ve etkileyen bir konuma getirmiştir. Bu kapsamda da toplumda hiç kimse kendisini ekonomi biliminin dışında sayamayacaktır.

Özetle, ekonomi bilmi bir tercihler bilimidir. Zira, dünyada en gelişmiş ülkeler de dahil olmak üzere hiçbir ülkenin kaynakları, toplumdaki tüm bireylere ihtiyaçları olan tüm mal ve hizmetleri sağlamakta yeterli değildir. Bir başka deyişle, kaynaklar, olanaklar sınırlı ve insanın tüm ihtiyaçlarını (hangi alanda olursa olsun) karşılayacak kadar yeterli değildir, kıttır. Bu kıtlık problemi göz önüne alınarak bu eser ortaya çıkmıştır.

Bu kitap, Meslek Yüksekokulları ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi dışında bazı fakültelerin bölümlerinde okutulmakta olan Genel Ekonomi dersi için hazırlanmış olup, bir ekip çalışmasının ürünüdür. Kitabın ilk bölümleri mikro iktisat konularıyla ilgili olup, daha sonraki bölümleri de makro iktisadın konularından oluşmaktadır.

Kitap, alanında yıllarca ders vermiş, konulara hakim bir ekip tarafından hazırlanmıştır. Kitabın bir ekip çalışması ürünü olduğu göz önünde bulundurulursa, bölümler arasında bazen üslup farklılıklarının olduğu da görülecektir. Bunu hoşgörüyü karşılayacağınızı ümit ediyoruz.

Kitap asıl uğraş alanı iktisat bilmi olmayan ama iktisatla ilk kez yüz yüze gelen öğrencilerin kaynak problemi göz önüne alınarak titiz bir çalışmanın sonucunda hazırlanmıştır. Muhakkak ki kitabın eksikleri olacaktır. Unutulmamalıdır ki bunların giderilmesi ve kitabın mükemmelleşmesi de çabaya ve zamana bağlıdır. Kitapta görülebilecek eksiklikler zaman içerisinde giderilecektir. Bu eksik veya hataların giderilmesinde siz öğrencilerimiz ve okuyucularımızın da katkısını bekliyoruz. Kitapta bulunan her türlü hata ve noksanın tek sorumlusu biziz.

Kitabın öğrencilerimize ve okuyucularımıza yararlı olmasını diliyoruz.

Ocak 2009

Editör
Yrd. Doç Dr. Bülent ALTAY
Yrd.Doç.Dr.Temur KURTASLAN

İÇİNDEKİLER

Önsöz

III

Bölüm 1 İKTİSAT (EKONOMİ) İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

13

1.1. Ekonomi Bilimi	14
1.2. Ekonomi ile İlgili Temel Kavramlar	14
1.2.1. İhtiyaç	14
1.2.2. Mal ve Hizmet	15
1.2.3. Tüketim	16
1.2.4. Üretim	16
1.2.5. Üretim Faktörleri ve Teknoloji	16
1.2.6. Ekonomik Birimler	17
1.3. Kaynakların Etkin Kullanımı ve Fırsat Maliyeti	18
1.4. Üretim Olanakları Eğrisi	18
1.5. Ekonomik Sistem	21
1.5.1. Ekonomik Sistem Çeşitleri	22
1.5.2. Ekonomik Sistemden Beklenenler	25
Yararlanılan Kaynaklar	26

Bölüm 2 FİYAT MEKANİZMASI:TALEP VE ARZ

27

2.1. Talep	29
2.1.1. Talebin Tanımı	29
2.1.2. Talebin Fonksiyonları	29
2.1.3. Talep Çizelgesi (Şedülü) ve Talep Eğrisi	31
2.1.4. Bireysel Talep Eğrisinden Piyasa Talep Eğrisine Geçiş	33
2.1.5. Talep Kanunu ve İstisnaları	34
2.1.6. Talep Değişmesi ve Talep Eğrisi Üzerinde Hareket	35
2.2. Arz	37
2.2.1. Arzın Tanımı	37
2.2.2. Arz Fonksiyonu	38

2.2.3. Arz Çizelgesi (Şedülü) ve Arz Eğrisi	40
2.2.4. Firma Arz Eğrisi ve Piyasa (Endüstri) Arz Eğrisi	41
2.2.5. Arz Değişmesi ve Arz Eğrisi Üzerinde Hareket	43
2.3. Fiyat	44
2.3.1. Piyasa Fiyatının Oluşumu	45
2.3.2. Talep ve Arz Değişmelerinin Piyasa Fiyatına Etkisi	47
2.3.3. Piyasa Fiyatının Oluşmaması Halleri	50
Yararlan Kaynaklar	52

Bölüm 3	
ARZ VE TALEP ESNEKLİKLERİ	
	53
3.1. Talep Esnekliği	54
3.1.1. Her Noktada Esnekliğin Aynı Olduğu Talep Eğrileri	57
3.1.2. Talep Esnekliğini Etkileyen Faktörler	58
3.2. Arz Esnekliği	58
3.2.1. Her Noktada Esnekliğin Aynı Olduğu Arz Eğrileri	60
3.2.2. Arz Esnekliğini Etkileyen Faktörler	60
Yararlan Kaynaklar	62

Bölüm 4	
FAYDA VE TÜKETİCİ DENGESİ	
	63
4.1. Tercih ve Fayda	64
4.1.1. Toplam ve Marjinal Fayda	64
4.1.2. Tüketici Dengesi	67
Yararlanılan Kaynaklar	70

Bölüm 5	
ÜRETİM VE MALİYET	
	71
5.1. Üretim	72
5.1.1. Üretim Fonksiyonu	73
5.2. Kısa Dönemde Üretim ve Azalan Verimler Kanunu	73
5.3. Uzun Dönemde Üretim ve Ölçeğe Göre Getiri	77
5.3.1. Eş-Ürün Analizi	77
5.4. Maliyet Teorisi	84
5.4.1. Kısa Dönem Maliyetler	84
5.4.2. Uzun Dönem Maliyetler ve Uzun Dönem Ortalama Maliyet Eğrisi	83
Yararlanılan Kaynaklar	92
	94

Bölüm 6	
TAM REKABET PİYASASI	
	95
6.1. Tam Rekabet Piyasasında Firmanın Talep Eğrisi	98
6.2. Tam Rekabet Piyasasında Firmanın Kısa Dönem Dengesi	99
6.2.1. Toplam Hâsılat ve Toplam Maliyete Göre Firma Dengesi	101
6.2.2. Marjinal Hâsılat ve Marjinal Maliyete Göre Firma Dengesi	101
6.3. Tam Rekabet Piyasasında Uzun Dönem Firma ve Endüstri Dengesi	105
Yararlanılan Kaynaklar	107
Bölüm 7	
MONOPOL PİYASALARI	
	109
7.1. Monopol Çeşitleri	111
7.2. Monopol Piyasasında Denge	112
7.3. Monopolde Fiyat Farklılaştırılması	115
Yararlanılan Kaynaklar	116
Bölüm 8	
DiĞER AKSAK REKABET PİYASALARI	
	117
8.1. Monopolcü Rekabet Piyasası	119
8.1.1. Monopolcü Rekabet Piyasasının Özellikleri	119
8.1.2. Monopolcü Rekabette Kısa Dönem Firma Dengesi	120
8.1.3. Monopolcü Rekabette Uzun Dönem Firma Dengesi	121
8.2. Oligopol	122
8.2.1. Oligopol Piyasasının Özellikleri	123
8.2.2. Anlaşmasız Oligopol Modellerinden, Cournot Düopol Modeli	124
8.2.3. Anlaşmalı Oligopol Modellerinden Karteller ve Fiyat Liderliği	126
Yararlanılan Kaynaklar	128
Bölüm 9	
FAKTÖR PİYASALARI ve GELİR DAĞILIMI	
	129
9.1. Emek Piyasası	130
9.1.1. Emek Talebi	130
9.1.2. Emek Arzı	131
9.1.3. Bireysel Emek Arz E	131
9.1.4. Emek Piyasasında Denge	133
9.2. Sermaye ve Faiz	134

9.2.1. Faiz	135
9.2.2. Sermaye Arzı	135
9.2.3. Faiz Haddinin Oluşumu	135
9.3. Doğal Kaynaklar (Rant)	136
9.3.1. Rant Çeşitleri	137
9.4. Girişimci ve Kar	137
9.5. Gelir Dağılımı	138
9.5.1. Gelir Dağılımı Çeşitleri	139
9.5.2. Gelir Dağılımının Ölçülmesi	140
Yararlanılan Kaynaklar	142

Bölüm 10	
MAKRO EKONOMİYE GİRİŞ	
	143
10.1. Mikro Ekonomi - Makro Ekonomi	144
10.1.1. Mikro Ekonomi	144
10.1.2. Makro Ekonomi	145
10.2. Klasik Makro Ekonomik Düşünce	145
10.3. Neo-Klasik Makro Ekonomik Düşünce	146
10.4. 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı ve Keynesyen Sistem	146
10.4.1. 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı	146
10.4.2. Keynesyen Sistem	147
10.5. Temel Makro Ekonomik Sorunlar	148
10.6. Temel Makro Ekonomik Amaçlar ve Politikalar	149
Yararlanılan Kaynaklar	150

Bölüm 11	
MİLLİ GELİR	
	151
11.1. Milli Gelir ile İlgili Kavramlar	153
11.1.1. Gayrisafi Yurt İçi Hasıla	153
11.1.2. Gayrisafi Milli Hasıla (GSMH)	155
11.2. Milli Gelir Hesaplama Yöntemleri	161
11.2.1. Üretim Yaklaşımı	161
11.2.2. Harcama Yaklaşımı	163
11.2.3. Gelir Yaklaşımı	164
11.3. Milli Gelirle İlgili Diğer Benzer Kavramlar	164
11.3.1. Safi Milli Hasıla (SMH)	164
11.3.2. Milli Gelir (MG)	165
11.3.3. Kişi Başına Düşen Milli Gelir (KBDMG)	165
11.3.4. Kişisel Milli Gelir	165
11.3.5. Harcanabilir Kişisel Gelir	166

11.4. Tüketim ve Tasarruf	167
11.5. Yatırım Harcamaları	169
11.6. Kamu Harcamaları	170
11.7. Tasarruf Yatırım Eşitliği	171
11.8. Çarpan (Çoğaltan) ve Hızlandırıcı Mekanizması	171
11.9. Hızlandırıcı Mekanizması	173
Yararlanılan Kaynaklar	175

Bölüm 12	
MİLLİ GELİR VE FİYATLAR GENEL DÜZEYİ	
177	
12.1. Toplam Talep ve Toplam Arz	178
12.1.1. Toplam Talep	178
12.1.2. Toplam Talepte Değişmeler	179
12.1.3. Toplam Arz	180
12.1.4. Toplam Arzda Değişmeler	181
12.2. Makro Ekonomik Denge	182
12.3. Toplam Arz Eğrisinde Kaymalar ve Stagflasyon	182
Yararlanılan Kaynaklar	185

Bölüm 13	
PARA VE BANKACILIK	
187	
13.1. Paranın Doğuşu	188
13.2. Paranın Tanımı ve Fonksiyonları	189
13.2.1. Paranın Tanımı	189
13.2.2. Paranın Fonksiyonları	189
13.3. Para Talebi	190
13.4. Para Arzı	190
13.5. Bankacılık Sistemi ve TCMB	192
13.5.1. Bankacılık Sistemi	192
13.5.2. Bankacılık Sisteminde Para Yatırma	193
13.5.3. Ticari (Mevduat) Bankacılığı	196
13.5.4. Yatırım ve Kalkınma Bankacılığı	196
13.5.5. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası ve Fonksiyonları	196
Yararlanılan Kaynaklar	198

Bölüm 14	
İŞSİZLİK VE İSTİHDAM	
199	
14.1. İşsizlik Türleri	202

14.1.1. Friksiyonel İşsizlik	203
14.1.2. Yapısal İşsizlik	203
14.1.3. Konjonktürel İşsizlik	203
14.1.4. Gizli İşsizlik	204
14.1.5. Mevsimlik İşsizlik	204
14.1.6. Doğal İşsizlik Oranı	204
14.2. İşsizliğin Maliyeti	204
Yararlanılan Kaynaklar	206

Bölüm 15	
ENFLASYON	
	207
15.1. Kaynağına Göre Enflasyon Türleri	208
15.1.1. Talep Enflasyonu	208
15.1.2. Maliyet Enflasyonu	208
15.1.3. Beklenti Kaynaklı Enflasyon	209
15.2. Hızlarına Göre Enflasyon Türleri	209
15.2.1. İlmli Enflasyon	209
15.2.2. Yüksek Oranlı Enflasyon	209
15.2.3. Hiper Enflasyon	209
15.3. Tüketici Fiyatları Endeksi	210
15.4. Üretici Fiyatları Endeksi	211
15.5. GSYİH Deflatörü	211
15.6. Enflasyonun Maliyeti	212
Yararlanılan Kaynaklar	214

Bölüm 16	
EKONOMİK BÜYÜME VE KALKINMA	
	215
16.1. Ekonomik Büyüme	216
16.1.1. Ekonomik Büyüme Faktörleri	218
16.1.2. Ekonomik Büyüme Teorileri	218
16.2. Ekonomik Kalkınma	223
16.2.1. Kalkınma Teorileri	224
16.2.2. Kalkınmanın Önündeki Engeller ve Yapılması Gerekenler	225
16.3. Azgelişmiş Ülke Kavramı	226
16.3.1. Az Gelişmiş Ülkelerin Özellikleri	227
16.3.2. Azgelişmiş ve Gelişmiş Ülke Örnekleri	228
16.3.3. Azgelişmiş Ülkeler için Çözüm Önerileri	230
Yararlanılan Kaynaklar	232

Bölüm 17		
ULUSLARARASI TİCARET VE İLİŞKİLER		233
17.1. Dış Ticaret ve Uluslararası Ekonomi		234
17.2. Uluslararası Ticaret Teorileri		235
17.2.1. Mutlak Üstünlükler Teorisi		235
17.2.2. Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi		237
17.3. Uluslararası Ekonomi Politikası		238
17.3.1. Uluslararası Ekonomi Politikasının Amaçları		239
17.3.2. Uluslararası Ekonomi Politikasının Araçları		239
17.4. Dış Ticaretin Türkiye Ekonomisindeki Yeri		241
17.5. Küreselleşme ve Bölgesel Entegrasyonlar		242
17.6. Avrupa Birliği ve Türkiye		244
17.6.1. Avrupa Birliği'nin Tanımı, Doğuşu ve Gelişimi		244
17.6.2. Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri		245
Yararlanılan Kaynaklar		246

